TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Nghịch lý nơi cửa Không

ISSN: 2734-9195 10:45 20/11/2026

Điều đáng để mỗi người tự hỏi không chỉ là hôm nay mình đã cầu được những gì, mà còn là lòng tham có vơi bớt không, sự sân giận có được điều phục không, những cố chấp có được nhận diện không và đối xử với mọi người có trở nên thiện lành hơn không?

Có người đến chùa cầu công danh, sự nghiệp hanh thông; có người mong tiền tài, buôn may bán đắt, gia đình sung túc. Người cầu sức khỏe, người cầu bình an, người cầu tình duyên, con cái. Mỗi người mang đến cửa Phật một nỗi niềm, một ước nguyện và hy vọng những điều mình mong cầu sẽ sớm trở thành hiện thực.

Điều đó vốn không khó hiểu. Bởi giữa cuộc sống nhiều biến động, khi đối diện với khó khăn, bất an hay những điều vượt ngoài khả năng kiểm soát, con người thường tìm đến một điểm tựa tinh thần. Ngôi chùa vì thế trở thành nơi gửi gắm niềm tin, nơi người ta tìm kiếm sự an ủi và mong được gia hộ.

Tuy nhiên, có một câu hỏi đáng để mỗi người suy ngẫm: Chúng ta đến chùa để cầu mong cuộc đời thay đổi theo ý mình, hay để học cách thay đổi chính mình trước những biến động của cuộc đời?

1. Từ sự lựa chọn của đức Phật nhìn lại tâm nguyện của người đi chùa

Trong lịch sử Phật giáo, sự kiện xuất gia của Thái tử Siddhattha là một sự kiện mang ý nghĩa đặc biệt. Sinh ra trong hoàng tộc, sống giữa cung vàng điện ngọc, có gia đình, địa vị và một tương lai vương giả, Ngài sở hữu nhiều điều mà người đời thường dành cả cuộc đời để theo đuổi.

Thế nhưng, trước thực tại sinh, già, bệnh, chết và những bất toàn của đời sống, Ngài nhận ra rằng không có địa vị, tài sản hay quyền lực nào có thể giúp con người thoát khỏi quy luật ấy. Những gì tưởng chừng bền vững rồi cũng chịu sự chi phối của vô thường. Hạnh phúc dựa hoàn toàn trên những điều kiện bên

ngoài vì thế luôn tiềm ẩn sự bất an.

Chính từ sự nhận thức ấy, Ngài từ bỏ đời sống vương giả, tìm con đường giải thoát khổ đau và sau quá trình tu tập, chứng ngộ giác ngộ.

Điều đáng suy ngẫm là đức Phật không từ bỏ cuộc sống vì những giá trị vật chất tự thân đều xấu xa, mà bởi Ngài nhận ra chúng không thể đem lại sự giải thoát rốt ráo. Người không phủ nhận nhu cầu tồn tại của con người, nhưng chỉ ra giới hạn của việc tìm kiếm hạnh phúc thông qua sự tích lũy và thỏa mãn những ham muốn.

Vậy mà ngày nay, khi bước vào ngôi chùa tôn thờ con đường giác ngộ ấy, đôi khi chúng ta lại chỉ chú tâm cầu mong có được nhiều hơn: giàu có hơn, thành công hơn, được kính trọng hơn, cuộc sống thuận lợi hơn và mọi việc diễn ra đúng như ý muốn.

Phải chăng, trong một số trường hợp, chúng ta đang tìm đến cửa Phật để nuôi dưỡng chính những mong cầu mà giáo pháp hướng dẫn con người nhận diện và chuyển hóa?

2. Cầu nguyện không sai, nhưng không thể thay thế sự tu tập

Cần nhìn nhận rằng, không thể đánh đồng mọi tâm nguyện khi con người đến chùa với lòng tham hay sự mê tín. Một người đang bệnh mong được khỏe mạnh, người gặp khó khăn mong cuộc sống ổn định, người làm ăn chân chính cầu công việc thuận lợi để chăm lo cho gia đình... đều là những nguyện vọng chính đáng.

Đạo Phật không yêu cầu con người phải quay lưng với cuộc sống, từ bỏ trách nhiệm gia đình hay không được phép mong muốn một tương lai tốt đẹp. Điều quan trọng là nhận thức và thái độ của mỗi người đối với những điều mình mong cầu.

Cầu bình an nhưng trong lòng vẫn nuôi dưỡng sân hận, đố kỵ và hơn thua thì sự bình an khó có thể hiện diện. Cầu gia đình hạnh phúc nhưng bản thân không biết lắng nghe, chia sẻ và bao dung thì hạnh phúc cũng khó được vun bồi. Cầu công việc thuận lợi nhưng không chịu lao động, thiếu trách nhiệm và chỉ trông chờ vào sự ban phát từ bên ngoài thì ước nguyện ấy khó trở thành hiện thực.

Những lời cầu nguyện sẽ không thể thay thế cho hành động và sự chuyển hóa của mỗi người.

Theo tinh thần Phật giáo, con người cần nhận diện những nguyên nhân dẫn đến khổ đau, thay vì chỉ mong hoàn cảnh bên ngoài thay đổi. Khi tham, sân, si vẫn chi phối suy nghĩ và hành động, chúng ta vẫn có thể tự tạo ra bất an ngay cả khi đang sở hữu những điều kiện sống thuận lợi.

Vì vậy, vấn đề không nằm ở việc có nên cầu nguyện hay không, mà là sau lời cầu nguyện, mỗi người có biết quay về nhìn lại bản thân, điều chỉnh hành vi và sống có trách nhiệm hơn hay không.

Hình ảnh chỉ mang tính chất minh hoạ.

3. Đến chùa là cơ hội học cách chuyển hóa nội tâm

Đạo Phật không phải con đường bảo đảm rằng con người sẽ có được tất cả những gì mình mong muốn. Cốt lõi giáo pháp của Đức Phật là giúp con người nhận diện khổ đau, hiểu rõ nguyên nhân của khổ đau và thực hành con đường đưa đến sự chấm dứt khổ đau.

Bởi vậy, ý nghĩa của việc đến chùa không nên chỉ được đo bằng số lần lễ Phật, số nén hương đã thắp hay những lễ vật đã dâng cúng. Điều đáng quý hơn là những gì mỗi người học được và thực hành sau khi trở về từ cửa Phật.

Đến chùa để học cách sống thiện lành, biết tôn trọng và không làm tổn hại người khác. Đến chùa để nuôi dưỡng lòng từ bi, biết quan tâm đến nỗi khổ của mọi người thay vì chỉ mong nhận được sự yêu thương. Đến chùa để học hỏi chính pháp, phát triển trí tuệ và nhận diện những suy nghĩ, hành động đang bị tham, sân, si chi phối.

Đặc biệt, giáo lý vô thường giúp con người hiểu rằng mọi sự vật, hiện tượng đều vận động và biến đổi. Khi có được một điều gì đó, ta biết trân trọng mà không sinh tâm kiêu mạn, chấp thủ. Khi mất đi điều mình yêu quý, ta biết đối diện với thực tại bằng sự tỉnh thức, thay vì để bản thân chìm đắm trong oán trách và tuyệt vọng.

Học Phật không có nghĩa là trở thành một người không còn mong muốn hay không biết phấn đấu. Người học Phật vẫn làm việc, kiếm tiền, xây dựng sự nghiệp, chăm sóc gia đình và thực hiện đầy đủ trách nhiệm của mình. Nhưng trong quá trình ấy, cần học cách có mà không tham đắm, yêu thương mà không chiếm hữu, nỗ lực mà không để bản thân bị trói buộc hoàn toàn bởi kết quả.

Có tiền, biết sử dụng đồng tiền bằng sự tử tế. Có địa vị, không để danh vọng làm tổn hại nhân cách. Có hạnh phúc, biết trân trọng những gì đang hiện hữu nhưng không quên quy luật đổi thay của cuộc sống.

Đó cũng là cách đưa giáo pháp vào đời sống, để việc tu học không chỉ dừng lại trong không gian tự viện mà trở thành sự chuyển hóa trong từng suy nghĩ, lời nói và hành động thường ngày.

4. Điều đáng cầu nguyện nhất là có đủ trí tuệ để sống giữa cuộc đời

Đứng trước hình tượng Đức Phật, mỗi người có thể gửi gắm những tâm nguyện riêng. Nhưng bên cạnh những mong cầu về sức khỏe, gia đình, công việc và cuộc sống, có lẽ chúng ta cũng nên phát khởi những lời nguyện hướng đến sự chuyển hóa nội tâm.

Cầu cho mình biết tiết chế lòng tham, không để sân hận chi phối lời nói và hành động; biết nhận ra những nhận thức sai lầm để điều chỉnh; biết thương người mà không đòi hỏi sự đền đáp; biết nhận lỗi khi làm điều chưa đúng và biết dừng lại trước những hành động có thể gây tổn thương cho người khác.

Nếu chỉ mong cuộc đời luôn thuận lợi, chúng ta sẽ dễ thất vọng khi nghịch cảnh xuất hiện. Nhưng khi có chính kiến, **chính niệm** và trí tuệ, con người có thể học cách nhìn nhận sự việc đúng như bản chất, bình tĩnh ứng xử và không để những biến động bên ngoài hoàn toàn chi phối đời sống nội tâm.

Sau nhiều lần đến chùa, điều đáng để mỗi người tự hỏi không chỉ là hôm nay mình đã cầu được những gì, mà còn là bản thân đã thay đổi ra sao: lòng tham có vơi bớt không, sự sân giận có được điều phục không, những cố chấp có được nhận diện không và cách đối xử với mọi người có trở nên thiện lành hơn không?

Chùa là nơi để trở về, nhưng sự trở về ấy không chỉ là tìm đến một không gian thanh tịnh, mà còn là cơ hội quay về quan sát chính mình, nhận diện những điều đang trói buộc tâm và từng bước tháo gỡ chúng bằng sự hiểu biết và thực hành.

Giá trị sâu xa của việc đến chùa không nằm ở chỗ chúng ta đã cầu xin được bao nhiêu điều, mà ở chỗ sau mỗi lần trở về, chúng ta có hiểu mình hơn, sống thiện lành hơn và bớt bị tham, sân, si chi phối hay không. Đó mới là ý nghĩa của việc đến chùa để tu học.

Tác giả: **Lam Yên**